

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

10

Številka: 000-04/17-3/ EPA 1916-VII
Ljubljana, 15. 5. 2017

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), oblikovala naslednje

P o r o č i l o

k Rednemu letnemu poročilu Zagovornika načela enakosti za leto 2016

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 73. seji 11. 5. 2017 obravnavala Redno letno poročilo Zagovornika načela enakosti za leto 2016, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložil Zagovornik načela enakosti.

Komisija se je **seznanila** s poročilom, katerega vsebinska struktura po njenem mnenju nakazuje na dobro začrtano delovanje organa v prihodnje.

Komisija ugotavlja, da poročilo zajema analizo prejetih pobud in prijav na organ Zagovornika načela enakosti v letu 2016, načrt in oblike systemske ravni delovanja novega organa z vidika spremljanja obravnave preprečevanja diskriminacije pri delu različnih organov, opis dinamike ustanavljanja organa ter koncept strukture, značilnosti in pristojnosti nekaterih evropskih organov za varstvo načela enakosti.

Analiza prejetih pobud in prijav, v okviru katere so podrobneje opisane osebne okoliščine (vseh skupaj je dvanajst), na podlagi katerih prijavitelji zatrjujejo diskriminacijo, in področja življenja, na katerih je domnevno prihajalo do diskriminacije, kaže na to, da se je v 2016 kot najpogosteje zatrjevana osebna okoliščina diskriminacije pojavljala invalidnost, na drugem mestu spol, na tretjem pa starost in premoženjsko stanje. Med področji življenja, na katerih se je v 2016 zatrjevalo diskriminatorno ravnanje, pa so najbolj pogosto navedeni pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica; zaposlitveni pogoji in pogoji dela ter socialna zaščita. Sledita področji vzgoje in izobraževanja ter dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti.

Kot izhaja iz poročila, je bila glede na različne oblike diskriminacije v 2016 najpogosteje zatrjevana oblika neposredna diskriminacija, ki jih sledita nadlegovanje in posredna diskriminacija. V okviru možnih oblik diskriminacije zagovornik načela enakosti posebej izpostavlja hujše oblike diskriminacije, to je množična, dolgotrajna oz. ponavljajoča se diskriminacija in diskriminacija, ki prizadene otroke in druge slabotne osebe. Posebno pozornost je treba po besedah zagovornika načela enakosti nameniti tudi t. i. intersekcijski diskriminaciji (diskriminacija zaradi več okoliščin hkrati), pri čemer obravnav takšnih prijav terja podrobno analizo vsake od zatrjevanih okoliščin diskriminacije.

Zagovornik načela enakosti posebej izpostavlja tudi načrt spremljanja in spodbujanja enakega obravnavanja v petih korakih, na podlagi katerega se bo spremljalo proces ustvarjanja pogojev za enako obravnavo vseh oseb pri državnih organih, lokalnih skupnostih, samoupravnih narodnih skupnostih in nosilcih javnih pooblastil. Na podlagi vprašalnika, s katerim je zagovornik ministrstva povprašal o njihovih načrtih na področju spodbujanja enake obravnave, zagovornik ugotavlja, da bo na tem področju treba izvajati dodatna izobraževanja, saj odgovori mnogih ministrstev kažejo na nerazumevanje njihovih nalog na tem področju (namesto navajanja načinov, na katere bodo v svoje normativne ukrepe vključevali vsebine, ki bodo vplivale na zmanjšanje diskriminacije na sistemski ravni, ministrstva poročajo o tem, kako preprečujejo morebitno diskriminacijo zaposlenih na ministrstvih). Komisija ugotavlja, da zagovornik intenzivno načrtuje tudi sodelovanje z različnimi nevladnimi organizacijami, ki delujejo na posameznih področjih varstva pred diskriminacijo.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki ocenjuje, da je poročilo na podlagi 22. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo dobro pripravljeno, da je sistematično in da njegova struktura sledi zakonsko opredeljenim nalogam organa. Dodatno poudarja tudi informativno, ozaveščevalno in izobraževalno noto poročila, čemur pritrjuje tudi komisija.

Komisija je že ob obravnavi Predloga zakona o varstvu pred diskriminacijo v 2014 poudarila pomen vloge neodvisnega organa Zagovornika načela enakosti, ki mora nastopati kot močan varuh načela enake obravnave, ki bo javno in glasno opozarjal na kršitve. Prav tako je izrazila pričakovanje, da bo nova ureditev položaja zagovornika načela enakosti omogočila, da se bo zagovornik kot samostojen organ uspešno razvijal po zgledu drugih tovrstnih organov (npr. Informacijskega pooblaščenca) in imel ustrezne pristojnosti za izvajanje svojih nalog ter ukrepanje v primerih ugotovljenih kršitev.

Glede na opisane ovire pri vzpostavljanju strukture in delovanja novega organa v 5. poglavju (z zakonom so predvidene številne dejavnosti organa zagovornika načela enakosti, za njihovo izvajanje pa ni zagotovljenih ustreznih prostorskih, kadrovskih in finančnih pogojev), komisija ugotavlja, da trenutno temu ni tako. Ob tem opozarja, da je ustanavljanje organov brez zagotovitve ustreznih finančnih sredstev in drugih pogojev neodgovorno in ovira doseganje zastavljenih ciljev na aktualnem področju.

Z navedenimi ovirami pri vzpostavljanju organa se je sicer komisija seznanila že na 71. seji 30. 3. 2017 in posledično Državnemu svetu predložila v sprejem vprašanja Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) glede zagotovitve ustreznih pogojev za kakovostno delovanje in izvajanje zakonsko določenih nalog zagovornika načela enakosti.

Državni svet je navedeni vprašanji obravnaval in sprejel na 50. seji 12. 4. 2017 ter ju posredoval Vladi. Odgovora do seje komisije 11. 5. 2017 Državni svet še ni prejel, zagovornik pa pojasnjuje, da je na podlagi številnih pobud, aktivnosti in sestankov Vlada namenila dodatnih 50.000 evrov za zagotovitev novih prostorov zagovornika.

Komisija pri tem ugotavlja, da to predstavlja zgolj desetino sredstev, ki bi jih po oceni zagovornika slednji potreboval za učinkovito in kakovostno delo, prav tako trenutna kadrovska sestava (trije zaposleni, vključno z zagovornikom načela enakosti) po mnenju komisije ne zadošča. Posledično ponovno poziva, da se Zagovorniku načela enakosti zagotovi zadostna finančna sredstva ter ustrezno kadrovsko strukturo, gledano tako s številčnega kot strokovnega vidika. Napore zagovornika načela enakosti za zagotovitev boljših pogojev za delo in večjega števila zaposlenih sicer podpira tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (med drugim je od ustanovitve organa dalje že dajalo določene predloge Vladi za povečanje števila sredstev in števila zaposlenih), a hkrati poudarja, da ni pristojno neposredno posegati v vprašanja zagotavljanja višine sredstev za delovanje organa, ki je v skladu z zakonom in po svoji naravi dela samostojen.

Komisija ugotavlja, da je ob vzpostavitvi samostojnega organa zagovornika načela enakosti aktualni zagovornik od predhodnika, ki je deloval kot samostojni javni uslužbenec Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, prejel v obravnavo 278 nerešenih prijav in pobud iz obdobja 2012 do konca leta 2016. Posledično je komisijo zanimalo, kako namerava zagovornik pristopiti k reševanju omenjenih odprtih zadev. Zagovornik načela enakosti je v odgovoru poudaril, da je hitrost reševanja starih in novih zadev v veliki meri odvisna od politične volje glede zagotavljanja zadostnih finančnih sredstev in kadrov za delovanje organa ter da je glede na trenutno precej okrnjeno kadrovsko sestavo neobjektivno pričakovati reševanje novo prejetih in starih zadev v zakonsko začetnem roku.

Zagovornik v zvezi s postopkom obravnave posameznih zadev dodatno opozarja še na nekaj odprtih strukturnih problemov, zlasti glede zakonsko predvidenih inšpekcijskih pooblastil zagovornika, ki pa niso popolna. Zagovornik namreč na podlagi obstoječih zakonskih določb ne more izrehati sankcij, kar terja sodelovanje s pristojnimi inšpekcijskimi službami. Učinkovitost delovanja zagovornika načela enakosti in odprava ugotovljenih primerov diskriminacije na podlagi izrečenih sankcij bo torej na podlagi obstoječe ureditve v veliki meri odvisna od hitrosti in vsebine obravnave posameznih zadev v okviru posameznih inšpektoratov. Ker so zagovornik in inšpektorati trenutno skupaj odgovorni za izvajanje zakonskih določb, je v izogib dvojni obravnavi zadev ali različnim odločitvam obeh organov (ugotovitve zagovornika inšpektoratov ne zavezujejo pri njihovih odločitvah) nujno doreči način medsebojnega sodelovanja in obravnave zadev. Posledično se zagovornik trenutno trudi vzpostaviti omenjeno sodelovanje s pristojnimi inšpekcijskimi službami v državi, hkrati pa v okviru priprave poslovnika definirati vsebino pooblastil, ki jih imajo uslužbenci organa, glede na to, da jim niso podeljena tipična inšpekcijska pooblastila za izrekanje mandatnih kazni. Zaradi omenjenih odprtih vprašanj se trenutno zagovornik v prvi vrsti zateka predvsem h konsenzualnemu razreševanju zaznanih kršitev načela enakosti.

Komisijo je zanimala tudi delitev pristojnosti med Zagovornikom načela enakosti in Varuhom človekovih pravic Republike Slovenije, pri čemer je bila seznanjena, da sta

organa sicer že vzpostavlja določeno komunikacijo in sodelovanje, a da se z vidika pristojnosti ne predvideva prekrivanje njenega dela. Med drugim zaradi dejstva, da se zagovornik primarno osredotoča na varstvo pred diskriminacijo, medtem ko je vprašanje varstva človekovih pravic veliko širše. Prav tako obstaja razlika v oblastni naravi posameznega organa, saj Varuh človekovih pravic, za razliko od zagovornika načela enakosti deluje na neformalen način, brez možnosti neposredne odprave zaznane diskriminacije. Dodatno je bilo poudarjeno, da zagovornik načela enakosti, v nasprotju z varuhom človekovih pravic, lahko zagotavlja varstvo pred diskriminacijo ne samo na področju javnega, ampak tudi zasebnega sektorja, torej v tem smislu bistveno dopolnjuje vsebino dosedanjih možnosti ukrepanja na področju varstva pred diskriminacijo.

* * *

Za poročevalko je bila določena članica komisije mag. Darija Kuzmanič Korva.

Sekretarka komisije
Nuša Zupanec, l.r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l.r.